

JAN TELGEN

Aanbesteden onder de drempels?

De nieuwe aanbestedingswet ligt voor behandeling bij het parlement. Het is een raamwet die regelt dat de minister via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) enkele inhoudelijk zaken kan bepalen. Zo komt er een AMvB die onder andere regelt dat geen disproportionele eisen worden gesteld, aanbestedingslasten worden gereduceerd, de toegang tot de markt (mkb) wordt vergroot, de integriteit wordt gewaarborgd, en hoe er met aanbestedingen onder de drempelwaarden moet worden omgegaan. Dit najaar worden proeven van die AMvB's gepubliceerd en volgend jaar moeten die van kracht worden.

Nu al wordt met spanning uitgekeken naar die proeven, zeker waar het gaat om aanbestedingen onder de drempelwaarden. Dan gaat het bij decentrale overheden om opdrachten onder de 211.000 euro (137.000 voor centrale overheden) voor leveringen en diensten en onder de 5,2 mln euro voor werken. Al langer is duidelijk dat ook voor die opdrachten de basisprincipes van Europees aanbesteden gelden: transparant, objectief en niet-discriminerend. Voor de praktijk betekent dat meestal dat aan de opdrachten in passende mate openbaarheid moet worden gegeven, opdat alle geïnteresseerde potentiële leveranciers mee kunnen dingen. Los van de vraag wat 'in passende mate' precies betekent, kan worden vastgesteld dat deze bepaling inhoudt dat deze opdrachten 'openbaar' moeten worden aanbesteed.

Leveranciers vragen om uniforme procedures

Buiten de aankondigingen zijn aanbestedende diensten onder de drempelwaarden vrij in de keuze van de te hanteren procedures. Daar maken ze dan ook ruim gebruik van: vrijwel iedere aanbestedende dienst heeft zijn eigen aanbestedingsbeleid. Leveranciers hebben hier veel last van en hebben met succes gelobbyd om hieraan een einde te maken. Het zijn dus de leveranciers die gevraagd hebben om uniforme procedures onder de drempels.

De vraag is nu hoe de minister van Economische Zaken hiermee omgaat. Bij veel inkopers én leveranciers leeft de vrees dat de Europese regels voor boven de drempelwaarden ook – eventueel in afgeslankte vorm – onder de drempelwaarden van toepassing verklaard worden. Er bestaat angst voor een forse juridificering van het inkoopvak.

Ik deel de mening dat verdere juridificering van de inkoop vermeden moet worden. Inzetten op professionalisering (en dus doelmatigheid) lijkt de beste mogelijkheid. Dat kan best een steuntje krijgen van de nieuwe AMvB. Als ik deze maatregel voor aanbesteden onder de drempelwaarden zou mogen schrijven, zou hij heel kort worden:

1. De basisprincipes van transparantie, objectiviteit en non-discriminatie zijn van kracht (net als boven de drempels). Dat impliceert een gepaste mate van openbaarheid van alle opdrachten.
2. Er is geen enkel procedurevoorschrift. Iedere procedure die aan punt 1 voldoet, is toegestaan. Dat impliceert onder andere het afschaffen van het verschil tussen selectie- en gunningscriteria (waar meer dan de helft van de rechtszaken over gaat);
3. Aanbestedende diensten mogen alles eisen van leveranciers mits ze kunnen aantonen dat ook beslist nodig te hebben (andersom geformuleerd: ze mogen niets vragen, tenzij). Dat impliceert dat bijvoorbeeld minimale omzeteisen niet mogen, tenzij ze beslist noodzakelijk zijn en dat er niet om allerlei formulieren en bewijsstukken gevraagd mag worden, tenzij ze beslist noodzakelijk zijn. De bewijslast ligt voor deze noodzaak ligt nadrukkelijk bij de aanbestedende dienst.

Een bagatelgrens, de drempelwaarde waaronder helemaal niets geregeld hoeft te worden (nu wordt een bedrag van 50.000 euro genoemd), vind ik in dit systeem niet zo heel spannend. Wat mij betreft zou die zelfs kunnen vervallen.

Ik besef dat de leveranciers op deze manier nog steeds met verschillende procedures geconfronteerd kunnen worden, maar de winst van de dejuridificering en het 'omdraaien van de bewijslast' compenseren dat naar mijn mening ruimschoots. Het geven van een passende mate van openbaarheid aan opdrachten is ook in de huidige situatie al vereist. Door geen vormvereisten op te leggen (2), maar alles aan de basisprincipes te toetsen (1) worden uitsluitingen of veroordelingen om vormfouten zonder inhoud sterk gereduceerd. Maar het belangrijkste is wel dat er op deze manier ruim baan wordt geboden aan inkopers om hun professionaliteit te laten zien. ●

Foto: Diederik van der Laan